

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců Mgr. Kamila Tojnera a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **J. Š.**, zastoupen Mgr. Karlem Borkovcem, advokátem, se sídlem Masarykova 31, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 9. 2015, č. j. MPSV-UM/1703/15/9S-JMK, sp. zn. SZ/1925/2015/9S-JMK, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 6. 2017, č. j. 33 A 74/2015 - 63,

takto:

I. Kasační stížnost žalobce **se zamítá**.

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Karlu Borkovci **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v celkové výši **1 573 Kč**, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

[1] Žalobce podal dne 17. 8. 2015 žádost o poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci ve výši 3 150 Kč na výdaje související se školní docházkou jeho syna – jízdné, školní pomůcky, obuv, aniž by dané položky dále specifikoval. K výzvě Úřadu práce ČR – krajská pobočka v Brně (dále jen „úřad práce“) žalobce odkázal na seznam pomůcek

základní školy syna. Dále uvedl, že požaduje přiznání dávky sociální pomoci na školní pomůcky „z dřívějších let, které již dosloužily“; obuv na tělesnou výchovu pro vnitřní a venkovní použití; přezuvky; boty pro docházku do školy – zimní a podzimní. Úřad práce vlastní činností shromáždil letáky obchodů SEVT a Globus, Tesco s akční nabídkou školních pomůcek a obuvi, dle kterých stanovil cenovou kalkulaci pomůcek v celkové výši 1 671 Kč. Dle kalkulace odpovídají ceny požadovaných pomůcek dále uvedeným položkám: 100 Kč (vnitřní obuv), 400 Kč (venkovní obuv), 100 Kč (obalový materiál), 290 Kč (pomůcky dle seznamu školy), 452 Kč (výtvarné potřeby), 170 Kč (školní penál), 159 Kč (psací potřeby).

[2] Rozhodnutím ze dne 31. 8. 2015, č. j. 13651/2015/KUR, úřad práce podle § 36 odst. 1 písm. b) a § 2 odst. 5 písm. c) zákona č. 111/2006, o pomoci v hmotné nouzi (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“) přiznal žalobci dávku mimořádné okamžité pomoci na úhradu odůvodněných nákladů dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí ve výši 1700 Kč na základě cenové kalkulace školních pomůcek a dalších potřeb. Bylo přihlédnuto k nejnižší možné finanční náročnosti, nicméně nikoli na základě nejnižších možných cen na trhu, aby žalobce byl schopen zboží skutečně koupit. Přestože je žalobci každoročně poskytnuta dávka 1 500 Kč na školní pomůcky a lze tak předpokládat, že jeho syn má část pomůcek k dispozici z minulých školních let, byla žalobci poskytnuta dávka na školní pomůcky. Žalobci nebyl poskytnut příspěvek na obuv určenou k docházce do školy, neboť takováto obuv není nákladem na vzdělání dítěte, nýbrž je předmětem jiné dávky pomoci v hmotné nouzi a to příspěvku na živobytí, jehož příjemcem je žalobce.

[3] Žalobce se v odvolání vyjádřil k jednotlivým položkám cenové kalkulace úřadu práce a namítl, že za cenu 100 Kč (vnitřní obuv) lze zakoupit pouze dětské cvičky, které nejsou určeny pro každodenní celoškolní pobyt a zároveň nebyly dostupné ve velikosti syna. Za 400 Kč lze koupit pouze nekvalitní lehkou venkovní obuv, přitom syn jinou obuv nemá. Jelikož syn nosí obuv denně a žalobci nebylo sděleno, že obuv má být určena pouze pro venkovní výuku tělesné výchovy, žalobce koupil obuv za cenu 999 Kč. Z obsahu odvolání je patrné, že se žalobce s cenovou kalkulací úřadu práce seznámil.

[4] Rozhodnutím žalovaného ze dne 30. 9. 2015, č. j. MPSV-UM/1703/15/9S-JMK, sp. zn. SZ/1925/2015/9S-JMK, bylo odvolání žalobce zamítnuto. Dle žalovaného lze obuv z cenových nabídek založených ve správním spisu po očištění použít jak ve školní budově, tak venku. Pokud žalobce koupil synovi sportovní obuv za vyšší cenu, bylo to jeho osobní uvážení. Zákon o pomoci v hmotné nouzi upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi. Žalobci je poskytován příspěvek na živobytí od ledna 2007, proto nebyl požadavek žalobce na zakoupení bot pro docházku do školy (jedny zimní a podzimní boty) shledán jako odůvodněný náklad na vzdělání dítěte, neboť k úhradě základních životních potřeb, mezi které patří úhrada stravy, oblečení, obuvi a základních hygienických potřeb slouží dávka pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí.

[5] Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu, která obsahovala obecné námitky o nepřezkoumatelnosti rozhodnutí správních orgánů a o nedostatečně zjištěném skutkovém stavu. Rozhodnutí žalovaného vychází pouze z úvahy žalovaného, že syn

žalobce má část školních pomůcek a že lze obuv koupit levněji. Závěr žalovaného o tom, že syn žalobce má část školních pomůcek z minulých školních let nemá oporu v provedeném dokazování a je v rozporu se seznamem nezbytných školních pomůcek předložených žalobcem. Ceny školních pomůcek a obuvi nelze stanovit na základě akčních nabídek prodejců, kterou jsou časově a množstevně omezeny, nejedná se tak o průměrné nebo obvyklé ceny věcí, za které je lze koupit.

[6] Krajský soud žalobu rozsudkem ze dne 27. 6. 2017, č. j. 30 A 74/2015 – 63, zamítl. Správní úvaha úřadu práce i žalovaného nebyla zatížena libovůlí, byla přezkoumatelná a srozumitelná. Výše dávky byla stanovena na základě zjištěné aktuální ceny požadovaných pomůcek. Ze smyslu § 37 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi dle krajského soudu vyplývá, že dávka mimořádné okamžité pomoci nemusí být poskytnuta v jakékoliv požadované výši, ale pouze v nezbytně nutné výši pro naplnění svého účelu, tedy pokrytí neočekávaného či nákladnějšího jednorázového výdaje. Cenové nabídky zjištěné úřadem práce byly sice časově omezené, nicméně aktuální a z hlediska dopravní dostupnosti pro žalobce dosažitelné pomocí MHD. Žalobce požadoval akutní vyplacení dávky, proto časová omezenost nabídky korespondovala s tím, že zboží hodlal zakoupit obratem. Náklady na dopravu MHD v řádu desítek korun podle názoru krajského soudu rovněž nemohou představovat natolik závažnou překážku, aby žalobce nebyl schopen toto zboží koupit. Požadavek žalobce, aby správní orgán při výpočtu dávky vycházel z „průměrných cen“ na trhu, by kladl na správní orgány nepřiměřené požadavky, neboť by bylo třeba vymezit relevantní trh (který by i jen v rámci spádových obchodů blízko bydliště žalobce představoval velký počet obchodníků), z jejichž nabídek by správní orgány musely vypočítat aritmetický průměr ceny jednotlivých artiklů požadovaného zboží. Náklady na ošacení a obutí jsou zahrnuty v konstrukci tzv. životního minima, které je stanoveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, a které se užívá při konstrukci tzv. částky na živobytí (§ 24 zákona č. 111/2006 Sb.), jež se využívá pro výpočet výše příspěvku na živobytí (§ 23 zákona č. 111/2006 Sb.).

II. Kasační stížnost

[7] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) v kasační stížnosti uvedl identické námitky jako v žalobě a uplatnil kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b), d) s. ř. s.

[8] Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku spatřuje v tom, že sice krajský soud uvedl důvody nemožnosti stanovení průměrné ceny, avšak nevysvětlil, proč výše dávky má být určena pomocí „akčních cen“. Krajský soud se nevypořádal s žalobní námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného a s námitkou, že skutkové zjištění žalovaného, dle kterého syn stěžovatele má část školních pomůcek z minulých let, nemá oporu v provedeném dokazování a je v rozporu se seznamem nezbytných školních pomůcek. Cenu pomůcek a obuvi nelze stanovit na základě akčních nabídek prodejců, které jsou časově a množstevně omezeny. Nejedná se o průměrné a obvyklé ceny pomůcek, za které je lze koupit i mimo dobu akční nabídky.

[9] Dále stěžovatel uvedl, že krajský soud odmítl doplnit dokazování, přestože důkazní návrhy stěžovatele směřovaly k prokázání skutečnosti, že je mu pro jeho majetkové

poměry znesnadňován přístup ke státní pomoci, jestliže je podmíněna dopravou stěžovatele do konkrétního obchodního centra v určitém období.

[10] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[12] Nejprve se soud zabýval namítanými vadami dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Soud při zkoumání důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. vychází z ustálené judikatury Ústavního soudu (např. nálezy ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, č. 34/1996 Sb. ÚS, a ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, č. 85/1997 Sb. ÚS), podle níž jedním z principů, které představují součást práva na řádný a spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 1 Ústavy), jež vylučuje libovůli při rozhodování, je povinnost soudů své rozsudky řádně odůvodnit (ve správním soudnictví podle § 54 odst. 2 s. ř. s.). Úkolem soudu je vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2014, č. j. 7 As 126/2013 - 19).

[13] Stěžovatel namítá, že se krajský soud nevypořádal s jeho námitkou nesprávného určení ceny pomůcek a obuvi, resp. že argumentaci krajského soudu o nemožnosti stanovení průměrné ceny na trhu považuje za nedostatečnou. Stěžovatel ve správním řízení ani v řízení o žalobě nepředložil jiné cenové nabídky na školní potřeby a obuv, kromě dokladu o zakoupení venkovní obuvi za 900 Kč. Správní orgány stanovily cenu pomůcek a obuvi dle nabídek prodejců v rámci tzv. akčních cen, přičemž stěžovatel v žalobě takové určení cen napadal. Krajský soud k tomu uvedl, že stěžovatelem požadované určení cen na základě zjištění všech nabídek na relevantním trhu a z toho vypočtený aritmetický průměr by kladl nepřiměřené požadavky na správní orgány a nemá oporu v právním řádu. V této části se krajský soud nevypořádal s žalobní námitkou o nezákonnosti určení ceny pomůcek na základě akčních cen, nýbrž uvedl závěr o tom, že ceny lze určit na základě nabídky části relevantních prodejů, aniž by byla zjišťována skutečná průměrná cena pomůcek. Dále však krajský soud uvedl, že účelu § 37 písm. d) zákona o pomoci v hmotné nouzi odpovídá poskytnutí dávky ve výši nezbytně nutné, přičemž časová omezenost nabídky „akčních cen“ není překážkou pro jejich vypovídací hodnotu, neboť samotný stěžovatel požadoval akutní vyplacení dávky a provozovny prodejců jsou stěžovateli dopravně dostupné prostřednictvím MHD. V této části odůvodnění rozsudku se krajský soud výslovně vyjádřil k žalobní námitce o nepřípustnosti určení výše dávky dle akčních cen prodejců, proto je námitka nepřezkoumatelnosti nedůvodná. Jak dále uvedeno, krajský soud s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 Ads 84/2012 - 48, uvedl, že účelem dávky je poskytnout žadateli pomoc pouze v nezbytném rozsahu, aniž by tím bylo popřeno uspokojení potřeby žadatele, zde absolvování školy synem žadatele.

[14] K otázce odmítnutí návrhu na provedení konkrétních důkazů Ústavní soud uvedl, že zásadám spravedlivého procesu odpovídá nejen možnost účastníka řízení vyjádřit se

k provedeným důkazům, nýbrž i navrhnout důkazy vlastní. Soud sice není povinen provést všechny navržené důkazy, avšak musí o vznesených návrzích rozhodnout. Pokud jim nevyhoví, ve svém rozhodnutí musí vyložit, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval a k právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl (srov. nález Ústavního soudu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94, a nález ze dne 18. 4. 2001, sp. zn. I. ÚS 549/2000). Zároveň judikatura zdejšího i Ústavního soudu připouští, že opomenutý důkaz, jakkoli jde o vadu řízení před soudem, nemusí vždy znamenat porušení základních práv účastníků řízení, případně nepřezkoumatelnost rozhodnutí (k tomu srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 744/06, a usnesení ze dne 1. 6. 2007, sp. zn. I. ÚS 452/07, ve kterých dovodil jisté implicitní odůvodnění toho, proč nebyl důkaz proveden, ačkoli to nebylo ve zkoumaných rozhodnutích výslovně uvedeno; dále pak rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2008, č. j. 8 Afs 17/2007 – 100). Dále je nutné zdůraznit, že soudní přezkum správních rozhodnutí nelze vnímat jako „odvolací řízení“ v plné apelaci, proto také důkazní aktivita soudu bude vždy činností doplňkovou, nikoliv dominantní.

[15] Ustanovení § 77 odst. 2 s. ř. s. zakládá právo soudu dokazováním ujasnit nebo upřesnit, jaký byl skutkový stav, ze kterého správní orgán ve svém rozhodnutí vycházel, ale také právo soudu důkazy provedenými a hodnocenými nad rámec správního řízení zjistit nový či jiný skutkový stav jako podklad pro rozhodování soudu v rámci plné jurisdikce a porovnat jej s užitou právní kvalifikací. Podle § 52 odst. 1 s. ř. s. soud rozhodne, které z navržených důkazů provede. Soudu tak svědčí diskreční oprávnění posoudit návrh účastníka na provedení důkazu. V případě důkazů již uplatněných ve správním řízení, tyto důkazy zhodnotí, vyjádří úvahu o správnosti či nesprávnosti hodnocení důkazů správním orgánem. Bude-li soud dokazování doplňovat, tzn. provádět důkazy nové, v předchozím řízení neprovedené, musí dbát především toho, aby jím prováděné důkazy směřovaly ke skutkovému stavu, který zde byl v době rozhodování správního orgánu a který je rozhodný pro posouzení důvodnosti žalobních bodů.

[16] Z obsahu kasační stížnosti není patrné, jaké důkazy stěžovatel navrhl a co jimi hodlal prokázat, resp. jaké konkrétní, pro posouzení věci relevantní, skutečnosti chtěl prokázat. Při soudním jednání dne 27. 6. 2017 navrhl provedení důkazu výpisem České pošty o množství úředních zásilek doručovaných stěžovateli. Při jednání stěžovatel také uvedl, že k ceně pomůcek je nutné připočítat cenu dopravy MHD nebo poštovné. Pracovnice úřadu hledaly cenu pomůcek na internetu dva dny. Za rok mu přišlo cca 160 zásilek většinou od úřadů, na které musí reagovat, a proto nemůže věnovat tolik času vyhledáváním nejlevnějších cen pomůcek.

[17] Nejvyššímu správnímu soudu není známo, nakolik je čilá korespondence s úřady výsledkem procesní aktivity stěžovatele. Z povahy dávky je zřejmé, že stěžovatel není zaměstnán, proto soud neshledává v tvrzeném množství korespondence se správními orgány objektivní překážku, která by stěžovateli bránila se dostavit do provozoven předmětných prodejců v daném období. Bylo zcela na stěžovateli, aby si uspořádal den tak, aby kromě korespondence s úřady byl schopen nakoupit potřebné věci pro syna. Stěžovatelem navržený důkaz nesměřoval k prokázání skutečnosti, která by byla relevantní pro posouzení věci, proto krajský soud v souladu s § 52 odst. 1 s. ř. s. zamítl navržený

důkaz pro jeho nadbytečnost. Nehledě k tomu, námitku o nemožnosti provést nákup po dobu platnosti akčních cen stěžovatel uplatnil po uplynutí lhůty k podání žaloby, krajský soud byl proto povinen k pozdě uplatněné námitce nepřihlížet. Důkaz byl navržen k pozdě uplatněné žalobní námitce, a proto byl nepřípustný již z tohoto důvodu.

[18] Stěžovatel nadále trvá na žalobní námitce o nepřezkoumatelnosti rozhodnutí žalovaného a jeho nezákonnosti. Nepřezkoumatelnost stěžovatel blíže nespecifikoval, pouze uvedl, že závěry žalovaného o tom, že stěžovatel disponuje částí školních pomůcek a že je lze pořídit levněji, jsou nedostatečné.

[19] Za rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost lze považovat zejména rozhodnutí postrádající základní zákonné náležitosti, rozhodnutí, z něhož nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodováno či jak bylo o věci rozhodnuto, rozhodnutí zkoumající správní úkon z jiných než odvolacích důvodů, dále rozhodnutí, jehož výrok je v rozporu s odůvodněním, rozhodnutí neobsahující vůbec právní závěry vyplývající z rozhodnutých skutkových okolností nebo jehož důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné atd. Takovou vadou rozhodnutí žalovaného netrpí, ostatně samotný stěžovatel v kasační stížnosti uvedl důvody rozhodnutí, pouze je považuje za nedostatečné, resp. za nezákonné.

[20] Soud zkoumá přezkoumatelnost rozhodnutí nejen k námitce žalobce, ale také z úřední povinnosti v rozsahu posuzování důvodnosti žalobního bodu nebo kasační námitky, neboť pokud odůvodnění rozhodnutí neobsahuje důvody oprávněnosti nebo neoprávněnosti tvrzení účastníka, nelze provést jejich soudní přezkum. Soud proto z úřední činnosti posoudil přezkoumatelnost rozhodnutí správních orgánů v rámci uplatněné námitky o držbě části školních pomůcek a způsobu určení jejich ceny.

[21] Úřad práce sice v rozhodnutí uvedl, že stěžovateli je každoročně poskytována dávka 1 500 Kč na zakoupení školních pomůcek a lze předpokládat, že nemalou část pomůcek má jeho syn k dispozici z minulých let, avšak „ přesto“ (jak uvedeno v odůvodnění rozhodnutí) žalovaný „sestavil seznam věcí, kterou jsou vyjma oficiálního seznamu základní školy k výuce nezbytné“. Z odůvodnění rozhodnutí úřadu práce vyplývá, že stěžovateli byla přiznána dávka na školní potřeby bez ohledu na předpoklad úřadu práce, že určitou částí školních pomůcek syn stěžovatele disponuje. Tomu také odpovídá obsah odvolání, ve kterém stěžovatel kromě obuvi nečiní spornou výši dávky na další školní potřeby. Proto se žalovaný k takovéto neexistující námitce nevyjádřil. Z předkládací zprávy úřadu práce k odvolání stěžovatele vyplývá, že stěžovateli byly uhrazeny náklady za nákup školních pomůcek vyjma obuvi. Část školních pomůcek stěžovatel nekoupil (obalový materiál, penál) nebo koupil za nižší cenu (výtvarné a psací potřeby), případně doklad o zaplacení obsahoval položky neuvedené v seznamu školy (2 balíky kancelářského papíru). Přestože byl stěžovateli ustanoven advokát, žalobní námitka o skutkovém zjištění o držbě části pomůcek se míjí s důvody rozhodnutí správních orgánů.

[22] Ze správního spisu je patrné, že dne 17. 9. 2017 se stěžovatel dostavil na úřad práce a byl mu předložen předem vyhotovený protokol o jednání ze dne 17. 9. 2015, který obsahuje mimo jiné údaj o tom, že z důvodu zakoupení obuvi ve vyšší cenové hladině podal stěžovatel dne 15. 9. 2015 novou žádost na zakoupení školních pracovních sešitů v celkové výši 412 Kč. V podání ze dne 17. 9. 2015 stěžovatel uvedl, že v původní žádosti

nemohly být zahrnuty pomůcky, o kterých škola informovala dne 11. 9. 2015. Lze tak mít za to, že stěžovatel v kasační stížnosti (i v žalobě) nesprávně „sloučil" řízení o jeho žádosti ze dne 17. 8. 2015 a ze dne 15. 9. 2015. Přestože předmětem obou žádostí je dávka mimořádné okamžité pomoci na školní pomůcky, žalobou napadeným rozhodnutím žalovaného nebylo rozhodováno o žádosti stěžovatele na uhrazení dalších školních potřeb po vydání rozhodnutí úřadu práce ze dne 31. 8. 2015, č. j. 13651/2015/KUR.

[23] Krajský soud se sice se žalobní námitkou o držbě části pomůcek výslovně nevypořádal, avšak vzhledem k výše uvedené absenci takového důvodu rozhodnutí správních orgánů, má Nejvyšší správní soud za to, že povaha vady odůvodnění rozsudku krajského soudu nezakládá jeho nepřezkoumatelnost. Zrušení rozsudku krajského soudu by bylo pouze projevem formalismu, neboť krajský soud by uvedl výhradně identickou úvahu Nejvyššího správního soudu, aniž by byla stěžovateli poskytnuta jiná právní ochrana jeho práv, než kterou mu nyní poskytl Nejvyšší správní soud tím, že se vypořádal se zjevně nedůvodnou námitkou stěžovatele.

[24] K námitce o nepřípustnosti určení výše dávky dle akčních cen prodejců se krajský soud vyjádřil (viz. [13]). Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěry krajského soudu, které jsou v souladu nejen s již uvedeným rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 84/2012 - 48, ale i s navazující judikaturou, např. s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 10. 2017, č. j. 6 Ads 288/2017 - 27, dle kterého *„výše dávky bude zpravidla odpovídat nejlevnější dostupné variantě, a to i tehdy, pokud žadateli může lépe vyhovovat jiné, ekonomicky náročnější řešení."*.

[25] Podle § 2 odst. 5 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi za osobu v hmotné nouzi považovat též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí.

[26] Podle § 36 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi má nárok na mimořádnou okamžitou pomoc osoba, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje (§ 2 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi). Nárok na tuto dávku vzniká dnem, kdy ji příslušný orgán přizná (§ 38 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Výše dávky mimořádné okamžité pomoci se v tomto případě stanoví až do výše jednorázového výdaje (§ 37 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi).

[27] Posledně citované ustanovení upravuje *„správní uvážení, které v tomto případě náleží orgánu pomoci v hmotné nouzi nejen co do splnění podmínek vzniku nároku na dávku, ale i co do výše této dávky. Zákon přitom žádná další kritéria pro stanovení konkrétní výše této formy mimořádné okamžité pomoci nestanoví, což odpovídá obecnému charakteru tohoto ustanovení, které má zahrnout širokou škálu různých sociálních situací"*. Primárním účelem poskytnutí dávky na úhradu výdaje na zakoupení školních pomůcek je zajištění školní docházky a absolvování procesu vzdělávání ve školském zařízení. *„V kombinaci s pojmovým znakem ‚nezbytnosti' jednorázového výdaje pak vede výklad e ratione legis citovaných ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi k závěru, že je třeba žadateli na základě správní úvahy*

přiznat takovou částku, která bude zohledňovat jeho celkové sociální a majetkové poměry a zároveň nebude převyšovat prokázanou výši jednorázového nezbytného výdaje.“ Mimořádná okamžitá pomoc jako dávka pomoci v hmotné nouzi „*není založena na principu zajištění životního optima jednotlivce, nýbrž na poskytnutí nezbytně nutné finanční pomoci pro překonání určité tíživé sociální situace*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 7. 2013, č. j. 3 Ads 84/2012 - 48, č. 2904/2013 Sb. NSS).

[28] Mimořádná okamžitá pomoc může být přiznána pouze ve výši, jaká je nezbytná pro uhrazení jednorázového výdaje – v tomto případě pro pořízení školních pomůcek zahrnující i obuv na tělesnou výchovu. Žalovanému nelze vytýkat, že pro účely stanovení výše příspěvku zpravidla zvolí nejlevnější dostupnou variantu, neboť takový postup je zcela v souladu s hospodárným nakládáním s veřejnými prostředky a neohrožuje samotnou podstatu práva stěžovatele na nezbytnou pomoc v hmotné nouzi, jak je zakotveno v čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (srovnej citovaný rozsudek č. j. 6 Ads 288/2017 – 27).

[29] Dávky mimořádné okamžité pomoci jsou součástí státní sociální sítě, která má potřebným garantovat určitou minimální, nikoli průměrnou životní úroveň poskytnutím pomoci, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek (§ 1 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Stěžovatel požádal o příspěvek na školní pomůcky pro syna, aby mohl řádně absolvovat školní docházku. Nezbytnost výdaje ve smyslu § 36 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi byla dána potřebou zajistit synovi stěžovatele školní pomůcky nutné pro výuku ve škole. Účelem dávky mimořádné okamžité pomoci není, aby syn stěžovatele měl co do kvality alespoň průměrné vybavení do školy, ale aby měl dostupné a funkční pomůcky, které mu umožní absolvovat výuku ve škole v nezbytném rozsahu, tedy za vynaložení co nejmenších nákladů. Dané odpovídá podpůrné povaze systému sociální péče a fakultativní povaze dávky mimořádné okamžité pomoci. Stěžovateli, resp. jeho synovi nevznikl vůči státu nárok na zajištění předchozí životní úrovně, případně úrovně odpovídající průměrné životní úrovni v České republice. Správní uvážení žalovaného o žádosti však musí respektovat účel předmětné dávky a vyvarovat se prvků libovůle. Tomu dostojí úřad práce tehdy, pokud je podmínka nejnižší ceny provázána s dostupností a funkčností předmětu dávky (školních pomůcek), aby školní pomůcku bylo možné koupit a řádně používat ke sledovanému účelu.

[30] V řízení o kasační stížnosti stěžovatel netvrdil, že úřadem práce stanovená výše ceny školních pomůcek neodpovídala dostupné nabídce na trhu. Časovou a množstevní dostupnost vymezil v kasační stížnosti (i v žalobě) pouze jako obecný argument pro nesprávnost určení dávky dle akční nabídky obchodních řetězců. K tomu přiléhavě krajský soud uvedl, že stěžovatel požadoval akutní vyplacení dávky, proto časová omezenost nabídky odpovídala nejen záměru stěžovatele, ale i účelu požadované dávky, neboť o příspěvek na školní pomůcky požádal 14 dní před školním rokem a úřadem práce zjištěná nabídka byla platná do 8. 9. a 15. 9. 2015 (nabídka společnosti SEVT nebyla časově omezena). Jakkoli je akční nabídka zboží časově omezena, v dané věci se jednalo o nabídku platnou po dobu převyšující jeden měsíc, a proto zde nebyly dány překážky pro využití takové nabídky a realizaci nákupu po dobu platnosti nabídky. Kromě nedostatku času z důvodu komunikace s úřady stěžovatel v řízení o kasační stížnosti i v řízení o žalobě neuvedl skutečnost, která by mu fakticky bránila v realizaci nákupu pomůcek

v provozovně společnosti Globus ČR, Tesco Stores ČR a SEVT. Časovému omezení letákové nabídky obchodníků sice odpovídá množstevní omezení nabízeného zboží, avšak každá nabídka obchodníka je ve své podstatě omezena, např. kapacitou prodejní plochy, skladu, výrobních možností dodavatele, cenovou politikou prodejce a jeho dodavatelů. Proto nelze obecně vyloučit relevantnost nabídky obchodníků prostřednictvím tzv. akčních cen. Je vždy na žadateli o dávku, aby ve správním řízení (zde v odvolacím řízení) tvrdil, že správním orgánem zjištěná cena zboží neprokazuje faktický stav nabídky, a proto nelze cenu akční nabídky považovat za řádný podklad pro rozhodnutí o výši dávky. V dané věci přitom úřad práce nestanovil výši dávky na základě jediné nabídky, ale nabídek více společností a to Globus ČR, k.s., Tesco Stores ČR, a.s., a SEVT, a.s. V případě nedostupnosti zboží u jednoho prodejce mohl stěžovatel koupit obdobné zboží u druhého prodejce.

[31] Stěžovatel v odvolání sice namítl, že cvičky (vnitřní obuv na tělesnou výchovu) nebyly dostupné ve velikosti syna, avšak nijak netvrdil, že nebyly dostupné ani plátěné tenisky v nabídce prodejce Globus, které úřad práce také zahrnul do položky vnitřní obuv. Takto Nejvyšší správní soud uvádí pouze nad rámec potřebného odůvodnění (tzv. obiter dictum), neboť stěžovatel v žalobě ani v kasační stížnosti nevymezil námitku nedostupnosti cviček (vnitřní obuvi), pouze obecně uvedl, že akční nabídka prodejců nemůže být podkladem pro určení výše dávky z důvodu časového a množstevního omezení. Stěžovatel byl zastoupen ustanoveným advokátem, který v souladu s dispoziční zásadou a zásadou koncentrace byl povinen tvrdit rozhodné skutečnosti. Soud není povinen z obecné palety tvrzení stěžovatele dohledávat souvislosti a ve svém důsledku formulovat námitky kasační stížnosti, resp. žaloby namísto stěžovatele.

[32] Jak výše uvedeno, správní orgány při poskytování dávky mimořádné okamžité pomoci nevybočily z mezí přípustného správního uvážení, skutkový stav zjistily v potřebném rozsahu a v souladu s účelem dávky mimořádné okamžité pomoci, jestliže její výši stanovily dle aktuální „akční“ nabídky více prodejců platné po dobu předcházející účelu poskytnutí dávky – zahájení školního roku syna stěžovatele. Skutkové a právní závěry ohledně konkrétních školních pomůcek (zejména obuvi) stěžovatel nijak relevantně nezpochybnil, přičemž dle § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán rozsahem kasační stížnosti.

IV. Závěr a náklady řízení

[33] Protože uplatněné stížnostní námitky nebyly důvodné, zamítl Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s.

[34] O náhradě nákladů řízení účastníků soud rozhodl druhým výrokem tohoto rozsudku podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s., dle nějž má na náhradu nákladů právo úspěšný účastník. Stěžovatel úspěch v řízení neměl, a proto právo na náhradu nákladů nemá; žalovaný taktéž nemá právo na náhradu nákladů, protože mu žádné náklady nevznikly.

[35] Žalobci byl usnesením krajského soudu ze dne 21. 12. 2015, č. j. 33 A 74/2015 - 12 ustanoven zástupce Mgr. Karel Borkovec, advokát. Odměnu za zastupování v tomto

případě hradí stát (§ 35 odst. 8 s. ř. s. věta prvá za středníkem). Ustanovenému zástupci byla přiznána odměna za jeden úkon právní služby spočívající ve vyhotovení a podání kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], za nějž mu náleží odměna ve výši 1 000 Kč (§ 7 bod 3 aplikovaný na základě § 9 odst. 2 advokátního tarifu) a paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu), celkem tedy 1 300 Kč. Ustanovený zástupce žalobce doložil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, přiznaná odměna mu proto bude navýšena o sazbu této daně ve výši 21 % na výslednou částku 1 573 Kč, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. června 2018

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu